

Riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga kavandatakse korrastada kohtu registritoimingute ja tsiviilkohtumenetluses avalduse esitamise eest tasutava riigilõivu määrasid selliselt, et need oleksid põhjendatud, vastaksid senisest enam toimingutega seotud kuludele ja seeläbi riigilõivuseaduse § 4 lõikele 1¹.

Eelnõuga kavandatakse tõsteta äriregistri, mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri, kommertspandiregistri, laevakinnistusraamatu, kinnistusraamatu toimingute ja tsiviilasja haghinnast lähtuvaid riigilõivumäärasid.

Seadusesse kavandatakse lisada kinnistusraamatu toimingute riigilõivude arvutamise aluseks võetavad uued tehinguväärtused, samuti muudetakse kehtivate tehinguväärtuste vahemikke ja riigilõivu suuruseid. See muudatus lihtsustab tehinguväärtusele vastava riigilõivu määramist.

Eelnõuga kavandavad riigilõivumäärad katavad osaliselt maakohtute ja registriosakonna suurenevad tegevuskulud.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna kohtute talituse nõunik Marilin Reintamm (tel 680 3108, e-post marilin.reintamm@just.ee). Eelnõu aitas välja töötada töörühm koosseisus Riigikohtu direktor Üllar Kaljumäe ja kinnistus- ja registriosakonna kohtudirektor Hans Moks.

Eelnõu ja seletuskirja on keeleteimetanud õiguspoliitika osakonna õigusloome korralduse talituse toimetajad Merike Koppel (e-post merike.koppel@just.ee) ja Aili Sandre (e-post aili.sandre@just.ee).

1.3. Märkused

Eelnõukohase seadusega muudetakse riigilõivuseaduse redaktsiooni RT I, 17.08.2024, 13.

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamise ega muu menetluses oleva eelnõuga.

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik poolthäälte enamus.

Eelnõu ei ole seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga.

2. Seaduse eesmärk

Kohtu lõivumäärade tõstmine on vajalik, et ajakohastada kohtu toimingutega seotud riigilõive selliselt, et kehtestatavad riigilõivumäärad kataksid osaliselt kohtu tegevuskulude kasvu ning välistaksid pahatahtlikud või ilmselgelt perspektiivitud kohtusse pöördumised ning suunaksid vaidluse osapooli otsima kohtuväliseid lahendusi.

---

¹ Riigilõivumäär kehtestatakse lähtuvalt toimingute tegemisega kaasnevatest kuludest (kulupõhimõte)

Õigusemõistmise toimimisse peaksid andma suurema panuse vaidluste lahendamisest huvitatud ja puudutatud isikud.² Muudatuse eesmärk on muuta kohtusse pöördujate käitumisharjumusi ning suunata neid vaidlusi lahendama või kompromisslepinguid sõlmima eelkõige kohtuväliselt. Vähemalt rahaliste vaidluste puhul kannaksid riigi õigusemõistmisele tehtavad kulud eelkõige menetlusosalised endi makstavate lõivude arvel ning teised maksumaksjad ei peaks seda menetlust rahastama.³

Registriosakonna toimingute lõivumäärade tõstmine on vajalik, et ajakohastada toimingutega seotud riigilõive ja et kehtestatavad riigilõivumäärad kataksid osaliselt registriosakonna suurenenud tegevuskulusid. Äriregistrisse kantud ettevõtjate arv on aastatega kasvanud, mistõttu on suurenenud ka infosüsteemide haldamise kulud.

Eestis on ettevõtte asutamine võrreldes ülejäänud maailmaga väga lihtne, kuid kandeavaldusi esitatakse puudustega ning avalduste kontrollimine ja puuduste kõrvaldamine suurendab oluliselt osakonna töökoormust.

Kohtu toimingutelt riigilõivu maksmise kohustus on kehtestatud, et vältida suurt hulka liigseid ja pahatahtlikke kaebusi ning katta menetluskulusid mõistlikul määral riigieelarvesse laekuvatest riigilõivudest. Samuti on eesmärk hoida kokku maksumaksja raha.⁴ Vaja on tagada menetlusökoonoomia, et vältida kohtute ülekoormamist põhjendamatute ja pahatahtlike nõuetega ning viia kohtu toimingute riigilõivumäärad rohkem kooskõlasse kulupõhisuse põhimõttega.

Arvestades muutunud majandusnäitajaid, on riigilõivumäärade mõistlikus ulatuses tõstmisega võimalik tagada menetlusökoonoomiat, ohustamata isikute ettevõtlusvabadust. Kohtutoimingute riigilõivumäärad viiakse rohkem kooskõlla kulupõhisuse põhimõttega.

Eestis on juurdepääs õigusemõistmisele tagatud, seega on võimalik kaaluda ka riigilõivude muutmise sotsiaalseid ja majanduslikke aspekte. Seetõttu on riigilõivumäärade kujundamisel lähtutud lisaks kulupõhimõttele ka ekvivalendipõhimõttest ja maksejõulisuse põhimõttest.⁵

Kohtusse (sh selle osakondadesse) esitatud avalduste ja kaebuste läbivaatamise eest ettenähtud riigilõivumäärasid kehtestades on aluseks võetud avalduste ja kaebuste menetlemisega või toimingute tegemisega seotud otsesed ja kaudsed kulud (tööjõukulud, majandamiskulud, postikulud, registrikulu). Taotluse esitamise eest nähakse ette riigilõivumäär, et endiselt katta taotluse läbivaatamisega seotud kulud ning tagada menetluse kiirus. Kooskõlas ekvivalendipõhimõttega on arvestatud toiminguga saadava hüve tähendust isiku jaoks ning selle ulatust.⁶

---

² V. Kõve 20.05.2021 ettekanne Riigikogu 2021. aasta kevadistungjärgul „Ülevaade kohtukorralduse, õigusemõistmise ja seaduste ühetaolise kohaldamise kohta“
https://www.riigikohus.ee/sites/default/files/elfinder/%C3%B5iguslased%20materjalid/avalikud%20esinemised/Ettekanne_Riigikogu_2021.pdf.

³ Riigikohtu üldkogu 12.04.2011 otsus kohtuasjas nr 3-2-1-62-10, p 45.

⁴ Riigikohtu üldkogu 17.03. 2003 otsus kohtuasjas nr 3-1-3-10-02, p 9.

⁵ Kulupõhimõtte kohaselt peab riigilõivumäär katma vähemalt toimingu tegemisega seotud otsesed kulud. Ekvivalendipõhimõtte kohaselt kehtestatakse riigilõivumäär, lähtudes toiminguga saadava eelise või ka hüve tähendusest isiku jaoks ja selle ulatusest. Maksejõulisuse põhimõtte kohaselt võivad riigilõivud olla kantud mõjutuseesmärgist suunata isikute käitumist.

⁶ L. Lehis, „Maksu mõistest Eesti õiguskorras“, Juridica 1998/9.

Kohtusse pöördumise eest riigilõivu kehtestamisega on riigil vaid osaliselt võimalik hüvitada õigusemõistmise ja registri pidamisega seotud kulud. Lähtudes täielikult kulupõhisuse põhimõttest, peaksid kohtu-ja registritoimingute eest kehtestatavad riigilõivud katma kõik kohtu otsesed kulud, kuid selleks tuleks seniseid riigilõivumäärasid tõsta palju rohkem. Lõivumäära üleliigne tõstmine võib kaasa tuua olukorra, kus kohtusse pöördumise võimalused kahaneksid, et mitte öelda, et kohtuskäimine muutuks privileegiks neile, kes saavad seda endale majanduslikult lubada. Sama olukord tekib registritoimingute lõivumäära üleliigsel tõstmisel, kuna ettevõtete asutamine ning kannete tegemine registris muutuks ülearu kulukaks ning seeläbi piirataks ettevõtlusvabadust.

Kohtu ja registriosakonna toimingute riigilõive tõsteti viimati 1. jaanuaril 2022, seda tehti 2020. aasta võrdlusandmete analüüsi tulemusena.⁷ Kuigi ka eelmise uute riigilõivumäärade kehtestamisega püüti muuta need kulupõhiseks, ei osutunud see paraku võimalikuks järgmistel põhjustel.

Esiteks tõusis aastatel 2020–2023 tarbijahinnaindeks 36,4%.⁸ Ajavahemikul 2020. aasta I kvartalist kuni 2024. aasta I kvartalini tõusis tarbijahinnaindeks 38,7%. Et uued riigilõivud on plaanitud kehtestada 1. jaanuaril 2025 ja prognoositav tarbijahinnaindeksi muutus on 43–45%, on riigilõive muutes sellest ka üldjuhul lähtutud. Seega selleks, et 2025. aastal oleks tagatud 2020. aasta andmete põhjal kindlaks määratud kulupõhisus, tuleks kõiki riigilõive suurendada vähemalt 43%.

Teiseks, 2022. aastal toimunud riigilõivude muutmisega ei saavutatud siiski kõikide sarnase töömahuga toimingute puhul kulupõhisust (nt äriregistri kanded). Äriregistrisse kantud ettevõtjate arv on aastatega kasvanud, mistõttu on suurenenud ka infosüsteemide haldamise kulud.

Kolmandaks, 2022. aastal ei muudetud riigilõivumäärasid kinnistusraamatu, kommertspandiregistri ja laevakinnistusraamatu kannete tegemise eest. Ka nende toimingute riigilõivud vajavad korrigeerimist tarbijahinnaindeksi ja registrite ülalpidamise kulude suurenemise alusel. 01.05.2023 jõustunud kohtute seaduse muudatusega tõusis kohtunikuabi palk (KS § 122 lg 1). Kohtunikuabi palk on senise 50% asemel edaspidi 65% kohtuniku ametipalgast. Kui registriosakonna eelarve oli 2022. aastal 3 135 501 eurot, siis 2024. aasta eelarve on juba 4 674 398 eurot. Kulu registrite pidamiseks on suurenenud 1 538 897 eurot aastas.

Registrite- ja Infosüsteemide Keskusel kulub 2024. aastal äriregistri toimimise tagamiseks 2 297 366 eurot ja kinnistusraamatu pidamiseks 1 748 774 eurot. 2023 aastal olid vastavad kulud 1 660 693 eurot ja 1 467 012. Kulu on suurenenud aastaga 918 435 eurot.

Maakohtute eelarve kogumaht oli 2022. aastal 32,5 miljonit eurot ja 2023. aastal 39,4 miljonit eurot. Kohtute infosüsteemi (sh digitoimik ja avalik e-toimik) haldamiseks kulus 2022. aastal 1 492 427 eurot ja 2023. aastal 1 880 293 eurot.

Neljandaks, riigilõivude eelmine korrigeerimine ei olnud piisavalt eesmärgipärane, et riigilõivuga mõjutada ka menetlusosalisi loobuma sisutühjadest menetlustest, suunata neid kaaluma teisi võimalikke lahendusvõimalusi nende probleemidele lisaks kohtumenetlusele.

---

⁷ 2022. aastal korrigeeriti osaliselt neid riigilõive, mis olid korrigeerimata alates 2006. aastast, kuid valdavalt aastatel 2016–2018 korrigeeritud riigilõive. Aastatel 2016–2020 suurenes tarbijahinnaindeks 8,9% ja 2018–2020 vaid 1,8%.

2022. aastal saabus maakohtutesse 16 745 hagimenetluse avaldust, 2023. aastal 17 660, hagimenetluses arutatavate asjade arv suurenes 5%.

Eespool esitatud põhjustel korrigeeritakse riigilõive järgmiselt:

Tsiviilkohtumenetluses hagihinnast lähtuvaid riigilõive suurendatakse keskmiselt 18%. Riigilõivu tõus jääb alla tarbijahinnaindeksi muutusele, mis oli perioodil jaanuar 2022 – juuli 2024 26,7%. Riigilõivumäärad, mis on muutumatuna püsinud alates 2015. aastast (kinnistusraamatu, kommertspandiregistri ja laevakinnistusraamatu kannete tegemise eest) tõusevad keskmiselt 56%. Lisaks suurendatakse registritoimingute riigilõive 25–50%.

2.1. Eelnõu menetluskäik

Kooskõlas HÕNTE⁸ § 1 lõike 2 punktidega 1 ja 5 ei eelnenud eelnõule väljatöötamiskavatsust. Seaduseelnõu seadusena rakendamise eest ei kaasne olulist õiguslikku muudatust või muud olulist mõju.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

3.1. Riigilõivuseaduse muutmine

Eelnõu § 1, millega muudetakse RLS-i, koosneb 28 punktist.

Eelnõu § 1 punktidega 1–26 asendatakse kehtiv riigilõivumäär uue lõivumääraga.

Muudetav säte	Kehtiv riigilõiv (eurodes)	Eelnõuga kavandatud riigilõiv (eurodes)	Muudatuse sisu
RLS § 62 lg 1	20	25	Füüsilisest isikust ettevõtja, täisühingu või usaldusühingu äriregistrisse kandmise eest tasutav riigilõiv suureneb 25%.
RLS § 62 lg 2	200 265	250 350	Osaühingu, aktsiaseltsi, tulundusühistu või välismaa äriühingu filiaali äriregistrisse kandmise eest tasutav riigilõiv suureneb 25%, kiirmenetluse kandeavalduse alusel registrisse kandmise eest tasutav riigilõiv suureneb 32%.
RLS § 62 lg 3	25	30	Hooneühistu registrisse kandmise eest tasutav riigilõiv suureneb 20%.
RLS § 63 lg 1	10	15	Füüsilisest isikust ettevõtja, täisühingu või usaldusühingu kohta äriregistrisse kantud andmete muutmise või täiendamise eest tasutav riigilõiv suureneb 50%.
RLS § 63 lg 2	25	30	Osaühingu, aktsiaseltsi, tulundusühistu või välismaa äriühingu filiaali kohta äriregistrisse

⁸ VV määrus nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“, <https://www.riigiteataja.ee/akt/129122011228>.

			muudatuse kandmise eest tasutav riigilõiv suureneb 20%.
RLS § 63 lg 3	10	15	Hooneühistu kohta registrisse kantud andmete muutmise või täiendamise eest tasutav riigilõiv suureneb 50%.
RLS § 64 lg 1	20	25	Äriühingu täis- või usaldusühinguks ümberkujundamise äriregistrisse kandmise eest tasutav riigilõiv suureneb 25%.
RLS § 64 lg 2	180	250	Äriühingu osaühinguks või aktsiaseltsiks ümberkujundamise äriregistrisse kandmise eest tasutav riigilõiv suureneb 39%.
RLS § 64 lg 3	35	45	Euroopa äriühingu aktsiaseltsiks või aktsiaseltsi Euroopa äriühinguks ümberkujundamise äriregistrisse kandmise eest tasutav riigilõiv suureneb 29%.
RLS § 64 lg 4	35	45	Euroopa ühistu tulundusühistuks või tulundusühistu Euroopa ühistuks ümberkujundamise äriregistrisse kandmise eest tasutav riigilõiv suureneb 29%.
RLS § 66 lg 1	30	40	Mittetulundusühingu, ametiühingu ja erakonna registrisse kandmise eest tasutav riigilõiv suureneb 33%.
RLS § 66 lg 2	80	100	Sihtasutuse registrisse kandmise eest tasutav riigilõiv suureneb 25%.
RLS § 66 lg 3	10	15	Mittetulundusühingu, ametiühingu, erakonna või sihtasutuse kohta registrisse kantud andmete muutmise või täiendamise eest tasutav riigilõiv suureneb 50%.
RLS § 67 lg 1	10	15	Usulise ühenduse registrisse kandmise eest tasutav riigilõiv suureneb 50%.
RLS § 67 lg 2	10	15	Usulise ühenduse kohta registrisse kantud andmete muutmise või täiendamise eest tasutav riigilõiv suureneb 50%.
RLS § 68 lg 1	10	15	Korteriühistu kohta registrisse kantud andmete muutmise või täiendamise eest tasutav riigilõiv suureneb 50%.
RLS § 68 ¹ lg 1	30	40	Maaparandusühistu registrisse kandmise eest tasutav riigilõiv suureneb 33%.
RLS § 68 ¹ lg 2	10	15	Maaparandusühistu kohta registrisse kantud andmete muutmise või täiendamise eest tasutav riigilõiv suureneb 50%.
RLS § 70 lg 1	32 2560	50 4000	Kommertspandi kande tegemise eest kommertspandiregistrisse tasutav minimaalne riigilõiv suureneb 56% ja maksimaalne 56%.

RLS § 70 lg 2	32 2560	50 4000	Pandisumma suurendamise registrisse kandmise eest tasutav minimaalne riigilõiv suureneb 56% ja maksimaalne 56%.
RLS § 70 lg 3	32 2560	50 4000	Pandisumma vähendamise registrisse kandmise eest tasutav minimaalne riigilõiv suureneb 56% ja maksimaalne 56%.
RLS § 70 lg 4	10	15	Kommertspandi kustutamise eest tasutav riigilõiv suureneb 50%.
RLS § 70 lg 5	32	50	Muude kommertspandi andmete muutmise või täiendamise eest tasutav riigilõiv suureneb 56%.
RLS § 72 lg 1 p 1	130	200	Esmakordse laevakinnistusraamatusse kandmise eest koos merelaevatunnistuse või siseveelaevatunnistuse väljastamisega tasutav riigilõiv merelaeva ja teisaldatava ujuvvahendi puhul suureneb 54%.
RLS § 72 lg 1 p 2	32	50	Esmakordse laevakinnistusraamatusse kandmise eest koos merelaevatunnistuse või siseveelaevatunnistuse väljastamise riigilõiv siseveelaeva puhul suureneb 56%.
RLS § 72 lg 2 p 1	130	200	Uue omaniku või kaasomaniku laevakinnistusraamatusse kandmise eest tasutav riigilõiv merelaeva ja teisaldatava ujuvvahendi puhul suureneb 54%.
RLS § 72 lg 2 p 2	32	50	Uue omaniku või kaasomaniku laevakinnistusraamatusse kandmise eest tasutav riigilõiv siseveelaeva puhul suureneb 56%.
RLS § 72 lg 3	16	30	Laeva identifitseerivate tunnuste, tehniliste ja päritoluandmete muutmise kannete ning lipuõiguslike märgete tegemise eest tasutav riigilõiv suureneb 88%.
RLS § 72 lg 4 p 1	130	200	Hüpoteegi seadmise kande tegemise eest tasutav riigilõiv merelaeva ja teisaldatava ujuvvahendi puhul suureneb 54%.
RLS § 72 lg 4 p 2	32	50	Hüpoteegi seadmise kande tegemise eest tasutav riigilõiv siseveelaeva puhul suureneb 56%.
RLS § 72 lg 5	130	200	Ühishüpoteegi seadmise eest üheaegselt siseveelaevale ja merelaevale või teisaldatavale ujuvvahendile tasutav riigilõiv suureneb 54%.
RLS § 72 lg 7 p 1	130	200	Kasutusvalduse seadmise kande eest tasutav riigilõiv merelaeva ja teisaldatava ujuvvahendi puhul suureneb 54%.
RLS § 72 lg 7 p 2	32	50	Kasutusvalduse seadmise kande eest tasutav riigilõiv siseveelaeva puhul suureneb 56%.
RLS § 72 lg 8 p 1	64	100	Hüpoteegi ja kasutusvalduse kannete muutmise ja kustutamise eest ning hüpoteegi ja

			kasutusvaldusega seotud märgete tegemise ja muutmise eest tasutav riigilõiv merelaeva ja teisaldatava ujuvvahendi puhul suureneb 50%.
RLS § 72 lg 8 p 2	16	30	Hüpoteegi ja kasutusvalduse kannete muutmise ja kustutamise eest ning hüpoteegi ja kasutusvaldusega seotud märgete tegemise ja muutmise eest tasutav riigilõiv siseveelaeva puhul suureneb 88%.
RLS § 72 lg 9	64	100	Üheaegselt siseveelaevale ja merelaevale või teisaldatavale ujuvvahendile seatud ühishüpoteegi muutmise või kustutamise ning ühishüpoteegiga seotud märgete muutmise või kustutamise eest tasutav riigilõiv suureneb 50%.
RLS § 72 lg 11	16	30	Muude kannete ja märgete tegemise eest tasutav riigilõiv suureneb 88%.
RLS § 77 lg 3 ¹	18	30	Piiratud asjaõiguse uue omaniku kande tegemise eest pandikirjade tagatisvara moodustamiseks loovutatud nõude tagatise üleandmisel tasutav riigilõiv suureneb 67%.
RLS § 77 lg 6	7	15	Ühishüpoteegi kohta tehtud kande kustutamise eest mõne kaasvastutava kinnistu registriosas ilma hüpoteegisummat muutmata tasutav riigilõiv suureneb 114%.
RLS § 79 lg 1	6 52	10 80	Üüri- või rendilepingu märke kandmise eest kinnistusraamatusse tasutav minimaalne riigilõiv suureneb 67% ja maksimaalne 54%.
RLS § 79 lg 2	23	35	Tähtajatu üüri- või rendilepingu märke kandmise eest kinnistusraamatusse tasutav riigilõiv suureneb 52%
RLS § 79 lg 3	6 52	10 80	Kinnistusraamatusse kantud üüri- või rendilepingu tähtaja pikendamisel pikendamise kande eest tasutav minimaalne riigilõiv suureneb 67% ja maksimaalne 54%
RLS § 80 lg 3	7	15	Kinnistu jagamisel tasutav riigilõiv lisaks selle paragrahvi lõikes 1 sätestatud määrale iga jagamisega kaasneva uue registriosa avamise eest alates kolmandast uuest registriosast suureneb 114%.

Eelnõu § 1 punktiga 27 muudetakse riigilõivuseaduse lisa 1 „Riigilõivumäärad avalduse esitamise eest kohtumenetluses“. Tsiviilkohtumenetluses tasutakse hagiavalduse esitamisel riigilõivu lähtuvalt hagi hinnast riigilõivuseaduse lisa 1 järgi või kindla summana. Muudatusega suurendatakse proportsionaalselt kõiki riigilõivumäärasid, mida tuleb tasuda lähtuvalt hagi hinnast.

Eestis on kohtusse pöördujatel võimalik vajaduse korral taotleda lõivuvabastust. Lõivu tasumiseks menetlusabi võimaluse ettenägemine seaduses avardab kaebeõiguse kasutamise võimalust võrreldes olukorraga, kui kohtusse pöörduja peab kohe täies ulatuses tasuma

riigilõivu. Samas tuleb silmas pidada, et lõivu tasumisest vabastamine ei toimu automaatselt, vaid selleks on mitu eeldust, mille kontrollimise kohustus on kohtul. Muu hulgas arvestab kohus juba riigilõivu tasumisest vabastamise taotluse läbivaatamisel menetluse perspektiivi. Seega on kohtule koormav ka ainuüksi riigilõivu vabastamise taotluste läbivaatamine. Seetõttu peab riigilõivumäärade suurendamisel arvestama keskmiste majandusnäitajatega, et vältida olukorda, kui ühelt poolt kohtute koormus väheneb pahatahtlike kaebuste arvelt ning teiselt poolt suureneb koormus riigilõivust vabastamise taotluste lahendamiseiga.⁹

Nõuete puhul, mille summa ei ületa 8000 eurot on võimalik kohtusse hagi esitamise asemel esitada maksekäsu kiirmenetluse avaldus (TsMS § 481). Avalduse esitamisel maksekäsu kiirmenetluse asjas tasutakse riigilõivu kolm protsenti nõudelt, kuid mitte alla 65 euro. Hagimenetluses on hagihinnast lähtuv väiksem riigilõivumäär edaspidi 120 eurot. Maksekäsumenetlus on menetlusosalise jaoks kiirem ja väiksemate menetluskuludega. Näiteks, esitades hagimenetluses nõude 1000 euro väljamõistmiseks, tuleb riigilõivu maksta eelnõu muudatuse kohaselt 300 eurot. Maksekäsumenetluses avalduse esitamise on sama nõude eest tasutav riigilõiv ka edaspidi 65 eurot.

Hagimenetluses riigilõivude suurendamine suunab menetlusosalisi rohkem otsima kohtuvälist kompromissi. Samuti soodustab muudatus lahendama võlanõudest tulenevaid vaidlusi maksekäsumenetluses. Kohtusse pöördumisel tuleb võlgnikul tasuda tunduvalt suuremaid menetluskulusid kui maksekäsumenetluses.

Riigilõivuseaduse lisa 1 viiakse kooskõlla viimaste aastate majanduskasvuga. Muudatusega suurenevad riigilõivu määrad keskmiselt 18%. Kõige enam kohtumenetluse seotud riigilõivud, mille senine määr on kuni 400 eurot (keskmine suurenemine 20-21%). Riigilõivu tõus on väiksem tarbijahinnaindeksi muutusest, mis oli perioodil 2022. aasta jaanuar – 2024. aasta juuli 26,7%.

Tsiviilasja hind kuni (kaasa arvatud)	Kehtiv riigilõivu täismäär	Eelnõuga kavandata riigilõiv	Riigilõivu kasv protsentides
350	100	120	20%
500	140	170	21%
750	175	210	20%
1000	245	300	22%
1500	280	340	21%
2000	315	380	21%

⁹ Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 15.12.2009 otsuses kohtuasjas nr 3-4-1-25-09, p 23 on viidatud riigilõivu menetlusökonomiat puudutavatele mõjudele ja märgitud, et riigilõivu kulupõhimõtte väline suurenemine sõltuvalt hagi hinna suurenemisest kaitseb teisi menetlusosalisi „liigsete“ ja „pahatahtlike“ kaebuste eest. Tegemist on menetlusökonomiaga, mis iseenesest on põhiseaduslik väärtus. Ka Riigikohtu üldkogu 12.04.2011 otsuses kohtuasjas nr 3-2-1-62-10 on märgitud, et menetlusökonomia on põhiseaduse tähenduses riigilõivu legitiimseks eesmärgiks, et vältida põhjendamatute ja pahatahtlike kaebuste menetlemist, kuna selliste kaebuste menetlemisega võib kaasneda kohtusüsteemi suutmatus pakkuda isikutele tõhusat õiguskaitset mõistliku aja jooksul.

2500	350	420	20%
3000	385	470	22%
3500	420	510	21%
4000	455	550	21%
4500	490	590	20%
5000	560	670	20%
6000	595	720	21%
7000	630	760	21%
8000	665	800	20%
9000	700	850	21%
10 000	770	930	21%
12 500	840	1000	19%
15 000	910	1100	21%
17 500	980	1200	22%
20 000	1050	1300	24%
25 000	1260	1400	11%
50 000	1400	1550	11%
75 000	1540	1700	10%
100 000	1680	1850	10%
150 000	2100	2300	10%
200 000	2520	2800	11%
250 000	2940	3300	12%
350 000	3780	4300	14%
500 000	4760	5500	16%

Kui tsiviilasja hind on suurem kui 500 000 eurot, tasutakse riigilõivu 6000 eurot (suurenemine 20%).

Eelnõu § 1 punktiga 28 muudetakse riigilõivuseaduse lisa 2 „Riigilõivumäärad kinnistusraamatu toimingute tegemise eest (eurodes)“ ja kehtestatakse uues sõnastuses. Lisas 2 suurendatakse enamikku kinnistusraamatu toimingute tegemise eest ettenähtud riigilõivumäärasid. Eelnõuga kavandatakse sätestada kinnistusraamatu toimingute riigilõivude

arvutamise aluseks võetavad uued tehinguväärtused, samuti muudetakse kehtivate tehinguväärtuste vahemikke ja riigilõivu suuruseid.

Kehtiva seaduse järgi on näiteks 7670–20 460 euro suuruse väärtusega tehingute puhul 11 erinevat riigilõivumäära. Riigilõivud tõusevad 1-2 euro võrra. Eelnõu järgi on tehinguväärtuste vahemikus 7500–20 000 eurot vaid kuus erinevat riigilõivumäära. See muudatus lihtsustab tehinguväärtusele vastava riigilõivu kindlaksmääramist, tasumist ja kontrollimist.

Tehingu eest, mille väärtus on kuni 100 eurot, tuleb kehtiva seaduse järgi maksta riigilõivu 3 või 4 eurot, edaspidi 5 eurot. 1000 euro tehingu puhul on praegu riigilõiv 6 eurot, edaspidi 10 eurot. Tehing väärtusega kuni 10 000 eurot maksab praegu 15 eurot, edaspidi on lõiv 50 eurot. 100 000 euro väärtuses tehingu eest tuleb kehtiva seaduse kohaselt maksta riigilõivu 110 eurot, edaspidi 250 eurot. 400 000-eurose tehingu riigilõiv on edaspidi 600 eurot senise 550 asemel.

Tehinguväärtus kuni	Riigilõivu uus täismäär
100	5
500	7
1000	10
2000	15
3500	20
6000	30
7500	35
10 000	50
12 500	65
15 000	80
17 500	100
20 000	115
25 000	130
40 000	150
55 000	175
70 000	190
90 000	220
120 000	250
150 000	275
175 000	300
200 000	350
250 000	400
300 000	450
350 000	500
400 000	600
450 000	700
500 000	800
600 000	900
700 000	1000
800 000	1200
900 000	1400
1 000 000	1600

Kui tehingu väärtus on suurem kui 1 000 000 eurot, on riigilõivu täismäär 0,16 protsenti tehinguväärtusest, kuid mitte rohkem kui 4000 eurot (maksimummäär suureneb 56%).

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõu ei sisalda uusi, vähetuntud ega võõrkeelseid termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Kavandatavad muudatused ei ole vastuolus Euroopa Liidu õigusega.

6. Seaduse mõjud

Riigilõivuseaduse muudatuste rakendamine toob kaasa sotsiaalse ja majandusliku mõju ning mõju riigiasutustele HÕNTE § 46¹⁰ tähenduses. Muudatus ei avalda olulist mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, elu- ja looduskeskkonnale, regionaalarengule.

6.1. Mõju menetluses osalevatele isikutele

Kohtu registritoimingute ning kinnistusraamatu tehingute riigilõivude muudatused

Muudatuste mõju sihtrühmaks on isikud, kes esitavad avaldusi registritoimingute tegemiseks.

Kinnistusraamatus avati 2023. aastal 14 737 registriosakonda. Kinnistusosakond alustas 9470 menetlust¹¹. Avalduste esitajatest (üks isik võib esineda korduvalt) 136638 oli füüsilised isikud ja 81247 juriidilised isikud¹².

Äriregistrisse kanti 2023. aastal uusi juriidilisi isikuid 25 986. 2023. aasta lõpu seisuga on registreeritud äriühinguid 270 586, mittetulundusühinguid ja sihtasutusi 23 694, korteriühistuid 24 979.

2023. aastal tehti Tartu Maakohtu registriosakonnas kuus keskmiselt 8200–8300 riigilõivuga maksustatud tehingut, mida oli 10% rohkem kui 2022. aastal. Tartu Maakohtu kinnistusosakonnas tehti 2023. aastal kuus keskmiselt 7000–7100 riigilõivuga maksustatud tehingut, mida oli 13% vähem kui 2022. aastal.

Registrikannete tegemiseks esitavad juriidilised isikud avaldusi ja tasuvad riigilõivu pigem harva, vajaduse põhjal. Juriidiliste isikute jaoks ei ole lõivumäära tõus ülemäärane, arvestades viimastel aastatel muutunud majandusnäitajaid. Lõivu tõstmine mõjutab registriosakonda pöördujaid enim registrisse kandmise ning ümberkujundamise toiminguid tehes, kuna nende toimingute eest tasutav registrilõiv on suurim. Juriidilise isiku registrisse kandmise ning hilisemate registrisse kantud andmete muutmise või täiendamise avalduste esitamise otsus peab

¹⁰ VV määrus nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“, <https://www.riigiteataja.ee/akt/129122011228>.

¹¹ Kinnistusraamatu avalik statistika

<https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiMTIyOGIzM2MtZDIwOC00NGE4LTgxNjQtYWE1MzZwZTNjMjZkIiwidCI6IjRmYjQ2MmUyLWE2MzktNGJINC1iM2U1LTM2ZW1MTg0M2M5MSIsImMiOiJ9>

¹² Registrate – ja Infosüsteemide Keskuse andmetel

edaspidi olema rohkem läbi mõeldud. Riigilõivude tõstmine avaldab vähest negatiivset mõju üksnes isikutele, kes on kohustatud tasuma riigilõivu registriosakonna toimingute eest. Registriosakonda pöördumine on isikute jaoks regulaarne, kuid mitte igapäevane.

Eelöeldule tuginedes on mõju avaldumise sagedus vähene või keskmine ja ebasoovitavate mõjude risk pigem väike.

Tsiviilkohtumenetluses avalduse esitamise eest riigilõivumäärade muutmine

Muudatuse mõju sihtrühmaks on tsiviilkohtumenetluses konkreetsetesse kohtuasja puutuvad isikud, nagu hageja, kostja, esindaja, vastustaja ja kõik teised menetlusosalised. Eesti Advokatuuris on 31.12.2023 seisuga 779 vandeadvokaati ja 353 vandeadvokaadi abi¹³. Kohtute infosüsteemi andmete järgi osalesid 2023. aastal tsiviilkohtumenetluses 93 414 füüsilist isikut ja 38 015 juriidilist isikut.

2022. aastal saabus maakohtutesse 16 745 hagimenetluse avaldust, 2023. aastal 17 660, hagimenetluses arutatavate asjade arv suurenes 5%.

2023. aastal tasuti hagimenetluses kohtutoimingutel riigilõivu kokku 22 510 korral. Keskmiseks riigilõivuks 2023. aastal oli 156 eurot ning 2022. aastal 155 eurot. Üle kahe kolmandikku (69%) kohtumenetlusega seotud riigilõivudest moodustasid riigilõivud kuni 99 eurot. See tähendab, et keskmiselt tõuseb hagi esitamise riigilõiv 20-32 eurot.

Muudatusega ei kehtestata uut lõivustatud toimingut ning kavandatud muudatus ei too kohtusse pöördujatele kaasa suurt rahalist mõju, kuna lõivumäära tõus vastab majandusnäitajate muutustele, mistõttu ei ole see ülemäära suur. Tavaliselt ei pöördu inimene¹⁴ aasta jooksul kohtusse ega ole kohustatud lõivu tasuma, seega enamikku inimesi lõivude tõstmine ei mõjuta ning oht isikute toimetulemisele on väike.

Riigilõivude tõstmine avaldab vähest negatiivset mõju üksnes isikutele, kes on kohustatud tasuma riigilõivu hagi esitamisel maakohtule. Kohtus käimine muutub kulukamaks ja võib kaasneda oht, et kellegi õigused jäävad kohtulikult kaitsmata, kuid teatud juhtudel saab kohtult taotleda ka menetlusabi korras enda vabastamist riigilõivu tasumise kohustusest. Õigusemõistmine jääb kõikidele siiski sõltumata majanduslikust olukorrast kättesaadavaks.

Riigilõivumäärade tõstmise eesmärk on muuta kohtusse pöördujate käitumist, et avalduste esitamise otsus oleks rohkem kaalutletud, kuid muudatustega ei ole ette näha kohanemiskursi. Kohtusse pöördumine on isiku jaoks ebaregulaarne, juhuslik ja harv.

Eelnevale tuginedes on mõju avaldumise sagedus vähene või keskmine ja ebasoovitavate mõjude risk on pigem väike.

6.2. Mõju kohtu, registriosakonna, riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Kohtumenetlus (sh riigilõivu laekumise kontroll) on kohtu kohustus ning sellega tegelevad kohtus kas kohtunik, kohtujurist või istungisekretär. Seisuga 31.12.2023 on maakohtute tsiviilosakondades ametis 100 kohtunikku, tavaliselt on igal maakohtunikul oma

---

¹³ Eesti Adokatuur. <https://advokatuur.ee/est/advokatuur>.

¹⁴ Statistikaameti andmetel oli 01. 2024.a Eesti rahvaarv 1 374 687. Kohtusse pöördub Eesti elanikest 6,7%.

kohtuistungisekretär ja kohtujurist. Pärnu Maakohtu maksekäsuosakonnas töötab 4 kohtunikuabi ja 34 referenti. Ringkonnakohtute tsiviilkolleegiumis on 24 kohtunikku ja kohtujuristi ning Riigikohtu tsiviilkolleegiumis 7 kohtunikku ja 12 kohtunõunikku.

Maakohtute eelarve kogumaht oli 2022. aastal 32,5 miljonit eurot ja 2023. aastal 39,4 miljonit eurot.

Riigilõive laekus kohtumenetlusest 2022. aastal 10,1 miljonit eurot ja 2023. aastal 10,5 miljonit eurot.

Kinnistus- ja registriosakonna koosseisus oli 2023. aastal 99 teenistujat, kellest 51 olid kohtunikuabid. Eelarve kogumaht oli 4,09 miljonit eurot, millest personalikulu 3,84 miljonit eurot. Riigituludesse tasuti 2023. aastal äriregistri ja kinnistusraamatu toimingute eest riigilõive ning trahve kokku 17,3 miljonit eurot.

Äriregistrisse kantud ettevõtjate arv on aastatega kasvanud, mistõttu on suurenenud ka infosüsteemide haldamise kulud. Äriregistrisse kantud juriidiliste isikute arv kasvas 2023. aastal 305 779-ni, st suurenes 2022. aastaga võrreldes 11 585 võrra. 2023. aastal kanti äriregistrisse 25 986 uut juriidilist isikut, seega 6% enam kui 2022. aastal. Registriosakonnale esitati 19 805 kandeavaldust rohkem kui eelnenud aastal, aga 2023. aastal kandeavalduste põhjal koostatud määruste arv kahanes 2% võrreldes 2022. aastaga. Algatati 415 613 järelevalvemenetlust, s.o 851% enam kui eelnenud aastal – see kasv on seotud seaduste muudatustega ja tehnilise arendusega.¹⁵ Kohtul tuli teha palju ümberõpet ning infosüsteemi arenduste tõrgete tõttu ka palju lisatööd.

Majandusaasta aruande esitas 2023. aastal 260 428 aruandekohuslast (võrreldes 2022. aastaga 36 797 enam). Tähtaegselt esitati 2023. aastal 53% aruannetest, 2022. aastal 52% aruannetest.

Kinnistusraamatus avati 2023. aastal 14 931 registriosa, st 4336 võrra vähem kui 2022. aastal. Tartu Maakohtu kinnistusosakonnas menetleti 2023. aastal 95 270 kande- ja kinnistamisavaldust, s.o 12% vähem kui eelnenud aastal. Võrreldes 2022. aastaga vähenes 2023. aastal nii kinnistamistoimingute kui ka kandemääruste arv 11%. Ametiülesannete korras viidi lõpule 7997 menetlust. Ühe kohtunikuabi kohta menetleti 2023. aastal 3528 kande- ja kinnistamisavaldust ning viidi ametiülesannete korras lõpule 296 menetlust. Aastal 2023 lühenes nii esmakinnistamiste kui ka tehinguga seotud avalduste keskmine menetlusaeg ühe kalendripäeva võrra. Keskmine menetlusaeg kalendripäevades oli esmakinnistamiste puhul 38 kalendripäeva ning tehingutega seotud avalduste puhul 5 kalendripäeva.¹⁶

Riigilõivude tõstmisega ei kaasne kohtute osakondadele kohanemiskulusi, kuna avaldusi ja kaebuseid esitatakse ning nende läbivaatamise eest tasutakse riigilõivu ka praegu. Tehinguväärtuse piirmäärade vahemike ja riigilõivude muutmine lihtsustab kohtunikuabide tööd riigilõivu tasumise kontrollimisel.

Vähem kindlustatud isikud saavad ka edaspidi taotleda riigilt menetlusabi. Lõivumäära tõstmisega tsiviilkohtumenetluses keskmiselt 18% ei ole ette näha märgatavat riigilõivust vabastamise taotluste kasvu, kuna riigilõivumäära tõus ei ole üldisest majanduskasvust suurem.

---

¹⁵ Registrite ja Infosüsteemide Keskuse andmetel.

¹⁶ Registrite ja Infosüsteemide Keskuse andmetel.

2021. aastal esitati tsiviilkohtumenetluses 190 menetlusabi taotlust, 2022. aastal 177 ja 2023. aastal 144 taotlust¹⁷. 2022. aasta riigilõivu muudatused ei toonud kaasa menetlusabi taotluste suurenemist.

Riigilõivude korrigeerimise, ennekõike aga menetlusosaliste ja registritoimingute kasutajate senisest ratsionaalsemale käitumisele suunamisega eeldatakse riigilõivude tasumiskordade üldarvu vähenemist kohtumenetluses kuni 5%, registritoimingute puhul 5–15%. Sellega kaasnev positiivne lisamõju on kohtute ja registrite töötajate töökoormuse optimaalsemaks muutumine.

6.3. Muudatuste koondmõju ettevõtjate ja kodanike halduskoormusele

Planeeritavad muudatused füüsiliste ja juriidiliste isikute senist halduskoormust teadaolevalt ei mõjuta.

7. Seaduse rakendamisega seotud kohtute, riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Võimalikud tulud

2023. aastal tehti Tartu Maakohtu registriosakonnas kuus keskmiselt 8200–8300 riigilõivuga maksustatud tehingut, mida oli 10% rohkem kui 2022. aastal. 2023. aastal tasutud keskmine riigilõiv oli 132 eurot, mis oli 2022. aasta keskmisega võrreldes 3% väiksem. Veidi üle poole (55%) kõikidest tehingutest moodustasid tehingud, mille riigilõiv oli alla 150 euro, kuid selliste riigilõivude tulu moodustas üksnes 10% kogutulust. 150–264 euro suuruse riigilõivumääraga maksustatud tehingute osakaal kõikidest tehingutest oli peaaegu 4% ja selliste riigilõivude tulu moodustas 5% kogutulust. 265 euro suuruse riigilõivumääraga tehingud moodustasid kõikidest tehingutest 41% ja neist saadud tulu 83% kogutulust. Üle 265 euro suuruse riigilõivumääraga tehingute osa kõikidest tehingutest oli väga väike (0,2%), kogutuludest moodustas selliste lõivude tulu samuti väga väikese osa (0,2%).

Võrreldes 2022. aastaga muutus 2023. aastal kõige rohkem nende tehingute arv, mille riigilõiv oli 150–264 eurot (46% langus) ja üle 266 euro (30% langus). Kuni 149 euro suuruse riigilõivuga tehingute arv ja 265 euro suuruse riigilõivuga tehingute arv suurenesid 15%.

Plaanitud riigilõivude tõstmisega suurenevad kõige enam need registriosakonna lõivud, mille senine määr oli 5–10 eurot (edaspidi kuni 30 eurot), mistõttu suureneb sellistest riigilõivudest saadav aastatulu 2023. aastaga võrreldes 0,5 miljonit eurot. Aastase tulu suurenemise prognoosimisel on arvestatud tehingute arvu vähenemisega kuni 5%. Senine 265 euro suurune riigilõivumäär suureneb 350 euron, mille tulemusel suureneb prognoositav aastane riigilõivutulu 0,6 eurot. Ülejäänud riigilõivude suurenemise prognoositav mõju on aastasele tulule kokkuvõttes väike (0,16–0,17 mln eurot). **Võttes arvesse ka riigilõivumäära tõusust tingitud mõju riigilõivude tagastusele, on registriosakonna tehingutega seotud aastase riigilõivutulu prognoositav kasv 1,2 miljonit eurot.**

2023. aastal tehti Tartu Maakohtu kinnistuosakonnas kuus keskmiselt 7000–7100 riigilõivuga maksustatud tehingut, mida oli 13% vähem kui 2022. aastal. 2023. aastal tasutud keskmine riigilõiv oli 116 eurot ja see oli 2% väiksem kui 2022. aastal. Peaaegu pooled tehingutest (45%) olid seotud kuni 24 euro suuruste riigilõivudega, millest saadud tulu moodustas aga vaid 4%

---

¹⁷ Registrite ja Infosüsteemide Keskuse andmetel.

kogu riigilõivu tulust. Veidi üle kolmandiku tehingute riigilõiv (35%) jäi vahemikku 25–149 eurot, millest laekunud tulu moodustas 20% kogutulust. Kõige suurem osa (30%) kogutulust laekus 150–399 euro suurustest riigilõivudest, millega seotud tehingute osakaal oli 15% kõikidest kinnistusosakonna tehingutest. Tehingud, mille riigilõivumäär oli 400–999 eurot, moodustasid tehingute koguarvust veidi alla 4% ja nendest saadud tulu moodustas veidi alla viiendiku (18%) kogu riigilõivutulust. Kõige väiksem oli nende tehingute osakaal (1%), mille riigilõivumäär oli 1000 eurot või suurem. Sellistest riigilõivudest laekunud tulu moodustas peaaegu 3% kogutulust.

Võrreldes 2022. aastaga vähenesid tehingud suhteliselt ühtlaselt. Kõige rohkem vähenesid tehingud, mille riigilõiv oli vahemikus 600–999 eurot (25%).

Kinnistusosakonna riigilõivude tulude prognoosimisel on eeldatud, et tehingute arv on 15% väiksem kui 2023. aastal. Plaanitud riigilõivude tõusuga suurenevad proportsionaalselt kõige enam (4–97 eurot, senise lõivumääraga võrreldes 1,2–3,2 korda) riigilõivud, mille kehtiv määr on kuni 149 eurot. Selle tulemusena suureneb prognoositav aastane tulu sellistest riigilõivudest 3 miljonit eurot. Senise 150–599 euro suuruse määraga riigilõivud tõusevad keskmiselt 38%, mis suurendab prognoositavat aastast riigilõivutulu 0,8–0,9 miljoni euro võrra. Suure tõenäosusega riigilõivutulu väheneb (kuni 0,2 mln eurot), vaatamata riigilõivumäära mõningasele tõusule nende tehingute puhul, mille senine riigilõivumäär on 600 eurot või suurem. **Võttes arvesse ka riigilõivude tagastust, suureneb kokkuvõttes prognoositav kinnistusosakonna tehingute eest aastast laekuv riigilõivutulu 2,9 miljonit eurot.**

2023. aastal tasuti tsiviilkohtumenetlusega seoses kuus keskmiselt 5000 korda riigilõivu, mida oli 4% rohkem kui 2022. aastal. Keskmiseks riigilõivuks 2023. aastal oli 156 eurot (2022. aastal 155 eurot). Üle kahe kolmandikku (69%) kohtumenetlusega seotud riigilõivudest moodustasid riigilõivud kuni 99 eurot. Selliste riigilõivude tulu osakaal kogu tuludest oli veidi üle veerandi (26%). Riigilõivude, mille määr oli vahemikus 100–249 eurot, osakaal kõikidest riigilõivudest oli 20% ja nendest laekus riigile tulu proportsionaalselt peaaegu samaväärselt (22%). Riigilõivude määraga 250 kuni 999 eurot osakaal tasutud riigilõivude koguarvust oli 9%, nendest laekus kogu riigilõivutulust neljandik (25%). Riigilõivude, mille määr oli 1000 eurot või suurem, osakaal kõikidest riigilõivudest oli veidi alla 2%, nendest laekus tulu natuke üle 2%.

Võrreldes 2022. aastaga kohtumenetlusega seotud riigilõivude tasumiste arv üldjuhul suurenes (6–12%), menetluste arv, mille riigilõivu määr on 100–149 eurot, vähenes aastaga 13%.

Plaanitud riigilõivude tõstmisega suurenevad riigilõivu määrad keskmiselt 18%. Kõige enam kohtumenetlusega seotud riigilõivud, mille senine määr on kuni 400 eurot (keskmine suurenemine 20-21%), mistõttu on prognoositav riigilõivutulude laekumise suurenemine aastast 0,7 miljonit eurot. Riigilõivude, mille senine määr on 400–1000 eurot, keskmine suurenemine on 21% ja selle põhjal on prognoositav riigilõivu tulude suurenemine aastast 0,6 miljonit eurot. Kõige väiksem riigilõivude tulu suurenemine on oodatav kohtumenetlustelt, mille senine riigilõivumäär on 1000–3000 eurot, kus uued riigilõivud on keskmiselt 11% suuremad. Sellistest riigilõivudes prognoositav tulu suurenemine aastast on 0,2 miljonit eurot. Riigilõivutulu planeerimisel on arvestatud, et riigilõivude tasumiskordade arv väheneb keskmiselt 4%.

Võttes arvesse riigilõivu määrade muutuse mõju ka riigilõivude tagastamisele, on tsiviilkohtumenetlusega seotud riigilõivude aastase laekumise suurenemine kokku 0,9 miljonit eurot.

Ebasoovitavate mõjude risk on riigiasutuste jaoks väike ning kokkuvõttes on muudatuse mõju kohtute töökorraldusele väike, kuid samas positiivne.

Võimalikud kulud. Seaduse rakendamisega ei kaasne riigile otseseid kulusid.

Riigilõivumäärade muutmise tulemusena on 2024. aasta järgne prognoositav riigilõivutulude kasv kokku 5 miljonit eurot aastas. Kokkuvõttes ei kaasne muudatusega olulisi majanduslikke mõjusid.

8. Rakendusaktid

Seadusemuudatuse rakendamiseks ei ole vaja kehtestada uusi ega muuta olemasolevaid rakendusakte.

10. Seaduse jõustumine

Seaduse jõustumisajaks nähakse ette 2025. aasta 1. jaanuar. Kavandatud muudatused ei ole sedavõrd olulised, et nendega kohanemine vajaks pikemat aega.

11. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu saadeti 2024. aasta 7. juunil kooskõlastamiseks ministeeriumitele ning arvamuse avaldamiseks Riigikohtule, esimese ja teise astme kohtutele, Eesti Kohtunike Ühingule, Õiguskantsleri Kantseleile, Eesti Advokatuurile, Riigiprokuratuurile, Registrate ja Infosüsteemide Keskusele, Andmekaitse Inspeksioonile, Tartu Ülikooli õigusteaduskonnale, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojale, Tallinna Ülikooli ühiskonnateaduste instituudile, Audiitorkogule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Korterühistute Liidule, Eesti Suurettevõtjate Assotsiatsioonile, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile ning Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA-le.

Eelnõu kooskõlastasid Haridus-ja Teadusministeerium ning Kliimaministeerium. Märkustega kooskõlastasid eelnõu Siseministeerium, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, Rahandusministeerium.

Arvamuse esitasid Riigikohus, Prokuratuur, Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Peapiiskop, Eesti Kirikute Nõukogu, Eesti Korterühistute Liit, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Vabaühenduste Liit.

Eelnõule on lisatud kooskõlastustabel, milles kajastuvad vastused kooskõlastamise käigus esitatud märkustele ja ettepanekutele.